

983

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 27 lipca 2010 r.

w sprawie stosowania środków przymusu bezpośredniego oraz użycia broni palnej lub psa służbowego przez funkcjonariuszy Służby Więziennej

Na podstawie art. 22 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. Nr 79, poz. 523) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa szczegółowe warunki stosowania środków przymusu bezpośredniego oraz użycia broni palnej lub psa służbowego przez funkcjonariuszy Służby Więziennej, zwanych dalej „funkcjonariuszami”, i sposób postępowania w tym zakresie.

§ 2. 1. Funkcjonariusze mogą stosować środki przymusu bezpośredniego, o których mowa w art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej, zwanej dalej „ustawą”, używać broni palnej oraz psa służbowego, będących na wyposażeniu Służby Więziennej.

2. W razie potrzeby można stosować jednocześnie kilka środków przymusu bezpośredniego.

3. Przypadek zastosowania środków przymusu bezpośredniego albo użycia broni palnej lub psa służbowego należy odnotować odpowiednio w dokumentacji z przebiegu służby dowódcy zmiany lub w dokumentacji z przebiegu służby konwojowej.

§ 3. 1. O zastosowaniu i zaprzestaniu stosowania środka przymusu bezpośredniego decydują Dyrektor Generalny Służby Więziennej, dyrektor okręgowy Służby Więziennej, dyrektor zakładu karnego, dyrektor aresztu śledczego lub kierownik podległego im oddziału, komendant ośrodka szkolenia, komendant ośrodka doskonalenia kadr Służby Więziennej, a także osoba ich zastępująca, zwani dalej „kierownikiem jednostki”, każdy w zakresie swoich uprawnień, a w przypadku wykonywania czynności służbowej poza jednostką organizacyjną Służby Więziennej przez kilku funkcjonariuszy, o zastosowaniu środka przymusu bezpośredniego decyduje funkcjonariusz wyznaczony jako dowodzący.

2. Funkcjonariusz może samodzielnie decydować o zastosowaniu i zaprzestaniu stosowania środków przymusu bezpośredniego, w które został wyposażony w związku z wykonywaną czynnością służbową, wyłącznie w przypadkach usiłowania zamachu na życie lub zdrowie ludzkie, usiłowania ucieczki przez osobę pozbawioną wolności, a także w pościgu za nią lub osobą, o której mowa w art. 19 ust. 4 ustawy. O zastosowaniu i zaprzestaniu stosowania środków przymusu bezpośredniego funkcjonariusz niezwłocznie melduje swojemu bezpośredniemu przełożonemu.

3. Po zaprzestaniu stosowania środka przymusu bezpośredniego kierownik jednostki jest obowiązany wysłuchać osadzonego i pouczyć go o prawie złożenia skargi do sądu penitencjarnego.

4. Zastosowanie środka przymusu bezpośrednio dokumentuje się w notatce służbowej.

5. Notatka służbowa, o której mowa w ust. 4, powinna zawierać:

- 1) służbowe dane identyfikacyjne osoby podejmującej decyzję o zastosowaniu środka przymusu bezpośredniego oraz osoby dowodzącej, a także pozostałych funkcjonariuszy uczestniczących w stosowaniu środka przymusu bezpośredniego;
- 2) czas i miejsce zastosowania środka przymusu bezpośredniego;
- 3) dane osoby, wobec której zastosowano środek przymusu bezpośredniego, a w przypadku braku możliwości ich uzyskania, podanie przyczyn, dla których odnotowanie tych danych nie było możliwe;
- 4) przyczyny i rodzaj zastosowanych środków przymusu bezpośredniego oraz skutki ich zastosowania;
- 5) inne ważne okoliczności zdarzenia, a w szczególności informacje o ostrzeżeniu o możliwości zastosowania środków przymusu bezpośredniego oraz rodzaju i zakresie udzielonej pomocy medycznej;
- 6) podpis osoby sporządzającej notatkę;
- 7) uwagi i podpis kierownika jednostki.

6. Dane osoby, o których mowa w ust. 5 pkt 3, obejmują:

- 1) nazwisko, imię, imię ojca, datę urodzenia — jeżeli dotyczą osoby pozbawionej wolności;
- 2) nazwisko, imię, serię i numer dokumentu tożsamości — jeżeli dotyczą osoby, o której mowa w art. 19 ust. 4 ustawy, zwanej dalej „inną osobą”.

§ 4. 1. Osobie pozbawionej wolności, wobec której zastosowano środek przymusu bezpośredniego, zapewnia się pomoc medyczną:

- 1) gdy nastąpiło jej zranienie;
- 2) gdy pojawiły się widoczne objawy zagrożenia dla jej życia lub zdrowia;
- 3) na jej wniosek.

2. Osobę pozbawioną wolności, wobec której zastosowano środek przymusu bezpośredniego, poddaje się oddziaływaniom wychowawczym oraz psychologicznym.

3. W razie konieczności stosowania środków przymusu bezpośredniego, o których mowa w art. 19 ust. 1 pkt 2—4 i 13 ustawy, przez okres każdorazowo przekraczający 24 godziny od rozpoczęcia stosowania tych środków lub od poprzedniego badania, lekarz po przeprowadzeniu badania przedstawia opinię co do możliwości dalszego ich stosowania.

4. Zakres pomocy medycznej, o której mowa w ust. 1, oraz wyniki badań, o których mowa w ust. 3, należy odnotować w dokumentacji medycznej osoby pozbawionej wolności.

5. Wyniki oddziaływań wychowawczych oraz psychologicznych odnotowuje się w dokumentacji osobopoznawczej osoby pozbawionej wolności.

6. W razie zastosowania środka przymusu bezpośredniego wobec innej osoby, badanie lekarskie wykonuje się niezwłocznie po przerwaniu stosowania środka, o ile osoba ta wyrazi zgodę, chyba że zachodzi stan zagrożenia życia lub nie jest ona w stanie wyrazić swojej woli. Wyniki badania lub fakt odmowy dokumentuje się w formie pisemnej.

7. Kontrole zachowania się osoby pozbawionej wolności lub innej osoby, wobec których zastosowano środki przymusu bezpośredniego, należy odnotować odpowiednio w dokumentacji z przebiegu służby dowódcy zmiany lub w dokumentacji z przebiegu służby konwojowej.

§ 5. 1. Dowódca zmiany w trakcie bezpośredniej kontroli zachowania osoby pozbawionej wolności, w odstępach czasu nieprzekraczających 2 godzin, jest obowiązany do dokonywania oceny, czy jest konieczne dalsze stosowanie środków, o których mowa w art. 19 ust. 1 pkt 2–4 i 13 ustawy.

2. Zachowanie osoby pozbawionej wolności, wobec której zastosowano środki przymusu bezpośredniego, o których mowa w art. 19 ust. 1 pkt 2–4 i 13 ustawy, podlega bezpośredniej kontroli przez funkcjonariusza wyznaczonego przez dowódcę zmiany, nie rzadziej niż co godzinę.

3. Zasad, o których mowa w ust. 2, można nie stosować wobec osoby pozbawionej wolności umieszczonej w celi zabezpieczającej, gdy jest ona objęta monitorowaniem przez wewnętrzny system urządzeń rejestrujących.

4. Dowódca zmiany, realizując kontrolę w czasie snu osoby pozbawionej wolności w porze na to przeznaczony, określonej w porządku wewnętrznym zakładu karnego lub aresztu śledczego, nie dokonuje oceny konieczności dalszego stosowania środków przymusu bezpośredniego.

5. Dowódcą zmiany jest funkcjonariusz kierujący zmianą w zakładzie karnym lub areszcie śledczym albo jego zastępca, a także funkcjonariusz kierujący zmianą w podległym im oddziale.

§ 6. W jednostce organizacyjnej Służby Więziennej, niebędącej zakładem karnym lub aresztem śledczym, stosowanie kajdanek wobec innej osoby albo kajdanek lub jednocześnie pasa obezwładniającego wobec osoby pozbawionej wolności kontroluje funkcjonariusz wyznaczony przez kierownika tej jednostki.

§ 7. 1. Siłę fizyczną stosuje się w celu doraźnego, krótkotrwałego obezwładnienia lub zmuszenia do wykonania polecenia.

2. Używając siły fizycznej, nie należy zadawać uderzeń, chyba że funkcjonariusz działa w celu odparcia zamachu na życie lub zdrowie własne lub innej osoby albo zamachu na mienie, a także w celu przeciwdziałania ucieczce osoby pozbawionej wolności.

§ 8. 1. Umieszczenie w celi zabezpieczającej stosuje się wobec osoby pozbawionej wolności w celu czasowego odosobnienia.

2. Cella zabezpieczająca składa się z:

- 1) pomieszczenia dźwiękochłonnego;
- 2) przedsionka.

3. W celu zapewnienia bezpieczeństwa osobę pozbawioną wolności umieszcza się w pomieszczeniu dźwiękochłonnym objętym monitorowaniem przez wewnętrzny system urządzeń rejestrujących, a przedsionek celi zabezpieczającej wyposaża się w trwałe mocowane: stolik, taboret, umywalkę i toaletę.

4. W przypadku braku możliwości umieszczenia w celi zabezpieczającej spełniającej wymogi określone w ust. 1–3, za celę zabezpieczającą uznaje się również inne pomieszczenie zapewniające odosobnienie.

§ 9. 1. Przed umieszczeniem w celi zabezpieczającej osobę pozbawioną wolności poddaje się kontroli osobistej.

2. Do utrzymania higieny i spożycia posiłków osoba pozbawiona wolności, na czas wykonania tych czynności, otrzymuje niezbędne przedmioty osobistego użytku.

3. Na czas pobytu w celi zabezpieczającej wydaje się osobie pozbawionej wolności odzież, bieliznę i pantofle, będące własnością zakładu karnego lub aresztu śledczego, a na czas określony w porządku wewnętrznym na sen — materac, koc i prześcieradło.

4. W czasie pobytu w celi zabezpieczającej, należy zapewnić osobie pozbawionej wolności możliwość korzystania z posiłków oraz załatwienia potrzeb fizjologicznych.

5. Sposób stosowania środków przymusu bezpośredniego w czasie wykonywania przez osobę pozbawioną wolności czynności, o których mowa w ust. 4, dostosowuje się do możliwości ich realizacji. Na ten czas można odstąpić od zasad określających sposób stosowania poszczególnych środków przymusu bezpośredniego, o których mowa odpowiednio w § 10 i 12–14.

6. Opuszczenia celi zabezpieczającej w trakcie stosowania środka przymusu bezpośredniego w celu udzielenia pomocy medycznej w przypadku zagrożenia życia lub zdrowia albo w celu udzielenia świadczeń zdrowotnych, których przeprowadzenie nie jest możliwe w miejscu stosowania środka przymusu bezpośredniego, nie uważa się za zakończenie stosowania środka przymusu bezpośredniego.

§ 10. 1. Kajdanki lub prowadnice stosuje się w celu częściowego unieruchomienia kończyn.

2. Kajdanki zakłada się na ręce trzymane z tyłu, a gdy osoba jest agresywna lub zagrażająca bezpieczeństwu, kajdanki można założyć na nogi lub założyć kajdanki zespolone.

3. Jeden z chwytów prowadnicy zakłada się na rękę osoby pozbawionej wolności lub innej osoby, a drugi jest trzymany przez funkcjonariusza.

4. Urządzenie techniczne powodujące blokadę stawu kolanowego zakłada się na nogę w celu ograniczenia możliwości swobodnego poruszania się osoby.

§ 11. 1. Środki techniczne w postaci maski, zasłony na twarz albo kasku z przyłbicą, tłumiących głos, lub zestawu głośnikowego stosuje się wobec osoby pozbawionej wolności na czas niezbędny na doprowadzenie do celi zabezpieczającej, a także doprowadzania przed rozpoczęciem konwojowania.

2. W czasie konwojowania stosuje się środki, o których mowa w ust. 1, wobec osoby pozbawionej wolności, która nawołując do buntu lub nieposłuszeństwa, stwarza zagrożenie dla bezpieczeństwa konwoju.

§ 12. 1. Stosuje się pasy obezwładniające jednoczęściowe lub wieloczęściowe.

2. Pas obezwładniający jednoczęściowy stosuje się w celu unieruchomienia rąk.

3. Pierścienie, w których umieszcza się nadgarstki obu rąk, powinny znajdować się na wysokości bioder, z przodu tułowia.

4. Pas obezwładniający wieloczęściowy stosuje się wobec osoby pozbawionej wolności w celu całkowitego unieruchomienia w celi zabezpieczającej. W trakcie jego stosowania w nocy nie wydaje się pościeli.

§ 13. Kaftan bezpieczeństwa stosuje się wobec osoby pozbawionej wolności w celu całkowitego unieruchomienia rąk.

§ 14. 1. Kask ochronny stosuje się wobec osoby pozbawionej wolności umieszczonej w celi zabezpieczającej, w celu udaremnienia samookaleczenia głowy, po uprzednim założeniu pasa obezwładniającego jednoczęściowego lub kaftana bezpieczeństwa.

2. Środki przymusu bezpośredniego, o których mowa w ust. 1, można stosować wobec osoby pozbawionej wolności w czasie konwojowania lub doprowadzania.

§ 15. Na czas stosowania pasa obezwładniającego jednoczęściowego lub kaftana bezpieczeństwa osobę pozbawioną wolności umieszcza się w celi zabezpieczającej lub innym pomieszczeniu zapewniającym odosobnienie, z zastrzeżeniem § 14 ust. 2.

§ 16. Stosowanie środków przymusu bezpośredniego, o których mowa w § 10 i 12–14, nie może powodować nadmiernego ucisku, a także utrudniać oddychania i tamować obiegu krwi.

§ 17. Wodne środki obezwładniające stosuje się w celu krótkotrwałego obezwładnienia osoby.

§ 18. 1. Siatkę obezwładniającą stosuje się w celu częściowego unieruchomienia osoby.

2. Siatkę obezwładniającą miota się z broni palnej lub innych urządzeń albo zarzuca rękoczynem.

§ 19. 1. Chemiczne środki obezwładniające i inne środki o podobnym działaniu stosuje się w celu krótkotrwałego zakłócenia zdolności widzenia lub obezwładnienia osoby.

2. Chemicznych środków obezwładniających i innych środków o podobnym działaniu używa się, miotając je z broni palnej lub z innych urządzeń albo rękoczynem.

§ 20. Urządzenie olśniewające stosuje się w celu krótkotrwałego zakłócenia widzenia, zwłaszcza dla zwiększenia efektów stosowania innych środków przymusu bezpośredniego.

§ 21. Petardy lub inne środki hukowo-błyskowe stosuje się na otwartej przestrzeni lub w pomieszczeniach, w celu krótkotrwałego zakłócenia orientacji osoby.

§ 22. Środki do obezwładniania za pomocą ładunku elektrycznego stosuje się w celu krótkotrwałego obezwładnienia osoby.

§ 23. 1. Pałkę służbową stosuje się w celu odparcia czynnej napaści lub pokonania oporu.

2. Zabrania się:

- 1) zadawania uderzeń i pchnięć pałką służbową w głowę, szyję oraz brzuch;
- 2) zadawania uderzeń rękoczynem pałki służbowej;
- 3) stosowania pałki służbowej wobec osoby, której założono pasy obezwładniające, kaftan bezpieczeństwa, kajdanki albo która jest unieruchomiona siatką obezwładniającą lub wobec której zastosowano środek do obezwładniania za pomocą ładunku elektrycznego.

3. Uderzenia i pchnięcia pałką służbową mogą być zadawane we wszystkie części ciała w celu odparcia bezpośredniego zamachu na życie lub zdrowie ludzkie.

§ 24. Pociski niepenetracyjne, miotane z broni palnej lub innych urządzeń, stosuje się w celu obezwładnienia osoby. Przepisów § 25 nie stosuje się.

§ 25. 1. Jeżeli nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 21 ust. 2 ustawy, funkcjonariusz przed użyciem broni palnej lub psa służbowego jest obowiązany:

- 1) wezwać osobę pozbawioną wolności lub inną osobę do zachowania zgodnego z prawem, a w szczególności do natychmiastowego porzucenia broni lub niebezpiecznego narzędzia, zaniechania ucieczki, odstąpienia od bezprawnych działań lub użycia przemocy; wezwanie w stosunku do innej osoby należy poprzedzić okrzykiem „Służba Więzienna”;
- 2) w razie niepodporządkowania się wezwaniu określonymu w pkt 1, uprzedzić o możliwości użycia broni palnej lub psa służbowego okrzykiem „Stój, bo strzelam” albo „Stój, bo użyję psa”.

2. W przypadku gdy wezwania, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, okażą się bezskuteczne, funkcjonariusz jest obowiązany oddać strzał ostrzegawczy.

§ 26. 1. Użycie broni palnej polega na oddaniu strzału w kierunku osoby.

2. Użycie psa służbowego polega na puszczeniu psa w kierunku osoby.

3. W razie podjęcia ucieczki przez osobę pozbawioną wolności z terenu zakładu karnego lub aresztu śledczego, funkcjonariusz może użyć broni palnej lub psa służbowego dopiero wówczas, gdy osoba pozbawiona wolności wkroczy na pas ochronny wyznaczony między linią ogrodzenia zewnętrznego i linią wewnętrzną lub w służę bramy wjazdowej.

4. O każdym przypadku użycia broni palnej lub psa służbowego funkcjonariusz jest obowiązany niezwłocznie powiadomić bezpośredniego przełożonego.

§ 27. 1. Jeżeli wskutek zastosowania środków przymusu bezpośredniego, użycia broni palnej lub psa służbowego nastąpiło zranienie człowieka, funkcjonariusz jest obowiązany, z zachowaniem bezpieczeństwa własnego i osób postronnych, udzielić pierwszej pomocy lub zapewnić jej udzielenie, a następnie spowodować udzielenie pomocy medycznej.

2. Jeżeli wskutek zastosowania środków przymusu bezpośredniego, użycia broni palnej lub psa służbowego nastąpiło zranienie lub śmierć człowieka, funkcjonariusz jest obowiązany bezzwłocznie powiadomić o tym kierownika jednostki oraz zabezpieczyć miejsce zdarzenia i, w miarę możliwości, ustalić świadków zdarzenia.

3. Kierownik jednostki jest obowiązany zawiadomić właściwego prokuratora o skutkach, o których mowa w ust. 2.

§ 28. Funkcjonariuszowi, który użył broni palnej lub psa służbowego, w przypadkach określonych w art. 20 ustawy, udziela się niezwłocznie pomocy psychologicznej.

§ 29. 1. Funkcjonariusz, który użył broni palnej lub psa służbowego, sporządza protokół.

2. Protokół, o którym mowa w ust. 1, powinien zawierać:

- 1) nazwę jednostki organizacyjnej Służby Więziennej, gdzie użyto broni palnej lub psa służbowego;
- 2) datę sporządzenia protokołu;
- 3) datę i godzinę użycia broni palnej lub psa służbowego;
- 4) służbowe dane identyfikacyjne osoby, która podjęła decyzję o użyciu broni palnej lub psa służbowego;

5) dane identyfikacyjne użytej broni palnej oraz ilość użytej amunicji lub nazwę psa służbowego i jego numer elektroniczny;

6) dane osoby, wobec której użyto broni palnej lub psa służbowego, określone w § 3 ust. 6;

7) podstawę prawną użycia broni palnej lub psa służbowego;

8) informację o ostrzeżeniu o możliwości użycia broni palnej lub psa służbowego;

9) miejsce i okoliczności użycia broni palnej lub psa służbowego oraz skutki ich użycia;

10) dane świadków zdarzenia, określone w § 3 ust. 6, lub służbowe dane identyfikacyjne, jeżeli świadkami zdarzenia byli funkcjonariusze;

11) rodzaj udzielonej pomocy, wyniki badań i zakres udzielonej pomocy medycznej, podpis i pieczęć lekarza opatrzoną datą i godziną;

12) służbowe dane identyfikacyjne osoby, która sporządziła protokół;

13) decyzje kierownika jednostki po zapoznaniu się z treścią protokołu;

14) podpis i pieczęć kierownika jednostki opatrzoną datą i godziną.

§ 30. Po zapoznaniu się z protokołem, o którym mowa w § 29, kierownik jednostki wszczyna czynności wyjaśniające.

§ 31. 1. W czasie konwojowania lub doprowadzania, z wykorzystaniem środków przymusu bezpośredniego — kajdank lub urządzeń technicznych powodujących blokadę stawu kolanowego — jako środków prewencyjnych, o których mowa w art. 19 ust. 6 ustawy, stosuje się następujące zasady:

1) kajdanki zakłada się na ręce trzymane z przodu, a w przypadku kajdank zespolonych — na ręce i nogi;

2) urządzenia techniczne powodujące blokadę stawu kolanowego zakłada się na nogę w celu ograniczenia możliwości swobodnego poruszania się osoby.

2. W przypadku zapobieżenia objawom czynnej agresji lub autoagresji można założyć kajdanki na ręce trzymane z tyłu lub na ręce trzymane z tyłu i nogi.

3. Zasady, o których mowa w § 16, stosuje się odpowiednio.

§ 32. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 13 sierpnia 2010 r.

Prezes Rady Ministrów: *D. Tusk*